

## Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΥΠΟ

ΦΟΙΒΟΥ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια προηγ. φυλ.).

Ἄμα τὸ πλοῖον προσήγγισε πλεῖστοι λέμβοι περιεκύκλωσαν αὐτὸ ὅπως διεκπεραιώσῃ τοὺς ἐπιβάτας. Ἐντεῦθεν ἡ θεὰ εἶνε λαμπροτάτη τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς παρουσιαζούσης ἐξαιρετον γραφικωτάτην γραμμὴν διακοσμουμένην ὑπὸ καταφύτων πεδίων καὶ λόφων ὡσεὶ ἀπὸ μέσου δασῶν ἀναφυόμενων αἱ πλάτανοι, αἱ αἰγίροι καὶ αἱ κυάρισσοι ποιητικωτάτην χαρακτηρίζουσι τὴν ὅλην εἰκόνα, αἱ δὲ διεσπαρμένα ἐξοχικαὶ οἰκίαι, ναῖσχοι τινὲς ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ἀπομεμακρυσμένων βουνῶν καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν πλησιεστέρων λόφων, τὸ καμπυλωτὸν τῶν κορυφῶν καὶ ὁ κυανοῦν τῶν πέριξ ὁρίων συμπληροῦσι τὸ εὐχάριστον τῆς γενικῆς ἀπόψεως. Καλλίστη προκυμαία ὑποδέχεται τὸν ξένον, ἡ ὁποία χρησιμεύει καὶ ὡς ἐαρινὸς περίπατος τῶν κατοίκων περιφερομένων ἐκεῖ κατὰ τὰς ἐσπερινὰς ὥρας, ὅτε παιανίζει καὶ ἡ στρατιωτικὴ μουσική. Ἄλλοι δενδρόφυτοι περίπατοι στολίζουν τὸ ἐξωτερικὸν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς δισχίζομενον ὑπὸ οὐχὶ εὐρείων ὁδῶν καθίσταται κατὰ τι πληκτικὸν ὡς ἐκ τῶν ὑψηλῶν οἰκιῶν. Πλεῖστοι ἐνετικά ἐπιγραφὰ ἐφέλκουσι τὰ βλέμματα τοῦ διερχομένου πρὸ τῶν ἀπείρων ἐπάλξεων τῶν φρουρίων, ἐξ ὧν ἄλλα μὲν σώζονται ἔτι ἀκέραια ὡς ἡ δεσποτικὴ χεὶρ ἐνέπηξεν ἄλλοτε, ἕτερα δὲ διεφθαρμένα ὑπὸ τε τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως εὐρυνηθῇ ἡ οὐχὶ πολὺ ἐκτεταμένη αὕτη πόλις, ἀλλ' ἡ ὁποία ἐγένετο πρὸ τινος ἡ ἐκκαμινεύσασα ἐστὶ τὰ μεγαλύτερα πολιτικὰ ἐπεισόδια τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα, ἅπερ αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι ἐπεσώρευσαν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καθιστῶσιν αὐτὴν ἄξιαν πάσης περιεργίας τὸ Παλαμήδιον, ἡ Ἀρβανιτιά, ὁ Ἰτσκαλές, τὸ Μπουρτζι, περικοσμούμενα διὰ τῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος ἐσεβάσθη ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐκτενδύσεως, ὅσον διὰ τῶν φυσικῶν καλλονῶν αὐτῶν, εἶνε ἄξια τῆς μελέτης ἐκείνου, ὅστις θέλων νὰ ἀναπολήσῃ ἐν τῇ σημερινῇ στερήσει τὸ παρελθὸν μεγαλεῖον καὶ νὰ μάθῃ εἰς ἅπαξ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ ἡ ἰσχὺς καταρρέει εἰς τὰ ὁμηρικὰ ὕδατα τοῦ ἀκατασχέτου χειμάρρου, καὶ ὡς οὗτος ἀπόλλυται ἐν τῇ ἀχανεῖ θαλάσῃ ἐγκαταλείπων ξηρὰν κοίτην, οὕτω καὶ ἐκείνη ἀφανίζεται ἐν ταῖς μεταβολαῖς τῶν καιρῶν ἀφίνουσα ὀπισθεν ἐρείπια μόνον τῆς ἀρχαίας εὐκλείας.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὑπὸ τὴν λάμψιν τῆς ἀργυροειδοῦς σελήνης λέμβος τις ἐπανῆγε με εἰς πλοῖον· ἡ νύξ λαμπρυνόμενη ὑπὸ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός, τὰ πέριξ ἐπαργυρούμενα ὄρη, ἡ νυκτερινὴ αὐρὰ μόλις ψάφουσα τὴν γαληνιαίαν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὁ φλοῖτος τῆς διαπλεύσεως λέμβου καὶ ὁ πα-

πλασμὸς τῶν κωπῶν ἠδέως κατελάμβανον τὸν συναισθανόμενον τὴν χάριν παρομοίων ἀπολαύσεων, καὶ ὁ λεμβούχος εἰ καὶ εἰθισμένος πρὸς παρομοίας ἐντυπώσεις, δὲν ἠμέλησε διὰ καταλλήλου ἔσματος νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐμπνευσθεῖσαν αὐτῷ εὐχαρίστησιν διὰ σιγαλοῦ τόνου, μονοτόνου ἀλλὰ μελωδικοῦ ῥυθμοῦ συμφώνου μετὰ τῶν ἀνακινήματων τοῦ προχωροῦντος λέμβου. Τὸ ἔσμα καίτοι χυδαῖον ἦτο λίαν εὐάρεστον τελείως ἐκφράζον ὅτι ἡρμήνευε διὰ τῶν τετριμμένων ἐκείνων λέξεων, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ἀπλότης ἀνεπιτηδεύτως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ὀριζομένην ἔννοιαν· ἐνίοτε μάλιστα ὡσεὶ ἐπίτηδες διακοπτόμενον μετὰ τῶν στιγμῶν τῆς σιγῆς ἐγκατελίμπανε τὴν φαντασίαν ἀνατρέχουσαν μέχρι τῆς ἐμπνευμένης παθήσεως, καὶ τὴν καρδίαν ἀπολαύουσαν τῆς προσκημένης γοητείας. Φορητὴ γὰρ πλοῖα ἀναπλέοντα διὰ τῶν λευκῶν ἰστίων ὀλοκλήρως ἐσωπρίζοντο ἐπὶ τῶν ἡρεμούντων ὕδατων, φῶτά τινα ἐλαμπύριζον ἀπὸ τῆς ἀμφιθεατρικῆς πόλεως, καὶ ἐν τῷ πελάγει ἀλιευτικοὶ τινὲς λέμβοι φέροντες ζωηροτάτους φανούς ἀπέσπων τὸ ἀκόρεστον βλέμμα. Ὀλίγον ἀποτέρω ἕτεροί τινες, ὡς ἐκεῖ εἴθισται, ἐπὶ λέμβου διασκεδάζοντες ἀρμονικώτατα ᾗδον ἐπιθεζίως προσκρούοντες τὴν ποιητικωτάτην κιθάραν. Τὸ ἔσμα αὐτῶν ἀνέφερε τὰς ὁδύνας ἀτυχοῦς παρθένου, ἧτις σφοδρῶς ἀγαπήσασα ἀσπλάγχχνως ἠμποδίζετο ὑπὸ τῶν γονέων τῆς ὅπως ἀπολαύσῃ δυστυχοῦς νεανίου, ὅστις ἔνα μὴ ἴδῃ τὴν ἐκλεκτὴν τῆς πονούσης καρδίας του παραδιδομένην ἄλλῃ ἀγκάλῃ ἀπῆλθε μακρὰν εἰς τὴν ξένην.

Βραχεῖα βροχὴ ἐπελθοῦσα κατὰ τὴν αὐγὴν καθωράϊσε τὴν πέριξ φύσιν νέα προσκτησάμενην θέλγητρα, ὅλη δ' ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀφυπνισθεῖσα καὶ καλλωπισθεῖσα, πλήρης ζωῆς καὶ σφρίγους ὅπως ἐορτάσῃ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ἐλαφραὶ πνοαὶ λεπτοτάτου ζεφύρου ἀνεδίδοντο ἀπὸ τῆς ἀντιπέραν ἀκτῆς ρυτιδοῦσαι τὰ κυανὰ τῆς θαλάσσης ὕδατα, ἐπὶ τοῦ γλαυκοῦ δὲ οὐρανοῦ ἀκίνητα ἔμενον νέφη τινὰ χρυσοῦμενα ὑπὸ τῶν ἀναφαινομένων πρώτῃν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, αἱ ὁποῖαι προσπίπτουσαι ἐπὶ τῶν πέριξ κορυφῶν τῶν ὁρίων περιέβαλλον διὰ ῥοδίνου γλυκυτάτης ἐπιχρώσεως. Ὡς ἐν μέσῳ εὐρείας λίμνης ἀπὸ τοῦ πλοίου ἐβλεπέ τις τὴν πεδιάδα χρυσιζομένην ὑπὸ τῆς ἀνατολῆς τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀνεγειρομένην τῆς πρωίας πάχυν, τὸν ἔμπροσθεν αἰγιαλὸν πλήρη ἰστιοφόρων πλοίων καὶ τὰ λοιπὰ γύρωθεν ἀστικά καὶ ἀγροτικά ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων τὸ σύνολον παρίστα γραφικωτάτην εἰκόνα λίαν ἐπαγωγόν.

Ὀλίγος ἔτι χρόνος ὑπελείπετο ὅπως τὸ πλοῖον ἀπάρῃ καὶ τοῦ λιμένος τούτου· οἱ λέμβοι πολλοὺς εἰσεκόμεζον ἐπιβάτας, αἱ δὲ διάφοροι τῶν ἀποχαιρετισμῶν σκηναῖς συνεπλήρουν τὸ ἐπίχαρι τῆς ἀρχῆς τοῦ νέου πλοῦ. Ὁ τελευταῖος συριγμὸς ὁ ζὺς ἀνήγγειλε τὸν ἀπόπλου, οἱ κατευοδούντες ἀπεχώρουν εἰς τοὺς ἰδίους λέμβους, ὁ δὲ βαρὺς τῆς ἑλικος κρότος ἐπλήρωσε τὸν ἀέρα καταστρέφων τὰς φιλοφρονήσεις τῶν ἀποχαιρετιζομένων· ἡ θαλάσσα συνεταράχθη πλησίον, τὸ δὲ πλοῖον ἐγκατελίμπανε ἐπὶ μακρὸν ὀπισθεν αὐλακκᾷ, τοῦ ὁποίου αἱ πλευραὶ ἐσχηματίζοντο ὑπὸ τοῦ ἀναπτυσσομένου ἀφροῦ.

Τὸ πλοῖον διέπλεε τὴν Ἀρβανιτιάν, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ἐβάφθησαν ἄλλοτε ἐρυθρὰ ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν τυράννων, ὅτε ἡ ἐλευθερία ἀκατάσχετος ἐν τῇ ὁρμῇ τῶν πόθων τῆς, κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῶν ἠθέλησε νὰ ἐκδικήσῃ τὰς ὀδυνηρὰς βασάνους καὶ τοὺς ἀνεκπλήτους διωγμούς, οὓς τὰ τέκνα τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ὑπέστησαν κατὰ τὸν πρότερον χρόνον. Ἐφανίσθη τὸ Ναύπλιον, τὸ μακρὰν Ἄργος, ὀλίγαι λευκαὶ οἰκίαι διεκρίνοντο ἐτι ἐπὶ τῶν κορυφωμάτων τοῦ Ἰτσακαλὲ καὶ τοῦ Παλαμηδίου, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ταῦτα φρούρια μετ' ὀλίγον ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν συνεχῆ σειρὰν τῶν ὀρέων τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Μετέπειτα δὲ ἡ Ὑψηλὴ νῆσος ἐφάνη, μικρὰ καὶ ξηρὰ, καὶ μετ' αὐτὴν ἑτέρα ὑπὸ τὴν ἀπαυγὴν τῆς πρωΐας καθαρὰ ὥστε νῦν ἀνεδύετο ἀπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου, καὶ στυλινῇ ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐκτοξευομένων τοῦ ἡλίου ἀκτίνων. «Αἱ Σπέτσαι» πολλοὶ τῶν ἐπιβάτων εἶπον, ἔσπευσαν δὲ τινες πρὸς εὐθέτησιν τῶν ἀποσκειψῶν τῶν ὅπως εἶνε ἔτοιμοι κατὰ τὴν βραχυχρόνιον διαμονὴν τοῦ πλοίου πρὸ τῆς ἑαρινῆς ταύτης νήσου. Τὸ πλοῖον προῦχώρει, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν αἱ λευκαὶ οἰκίαι τῆς πόλεως ἐγένοντο ἐμφανέστεραι, αἱ φυτεῖαι καὶ οἱ ἀραιοὶ δενδρώνες διεκρίνοντο μεταξὺ τῶν ὑπαιρεῖων τῶν χθαμαλῶν ὀρέων, μυλῶνες δὲ τινες ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν περίξ λόφων ἐκτεθειμένοι, τῶν ὁποίων τὰ λευκὰ ἱστία εὐαίσθητα καὶ τῇ ἐλαφροτέρᾳ πνοῇ τοῦ ἀέρος περιστρέφοντο ταχύτατα, ναῖττοι ἐπισκιαζόμενοι ὑπὸ ποικίλων δένδρων, τὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα καὶ τὰ φορτηγὰ λίαν γραφικὴν ἀπετέλουν εἰκόνα.

Πρὶν ἢ τὸ πλοῖον προσορμισθῇ εἰς τὸν λιμένα σχεδὸν ἀπαντες οἱ διαπορθμευτικοὶ λέμβοι εἶχον προσδεθῇ ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ εἰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνον εὐχερῶς εἶχε κατορθωθῇ διὰ τῆς ἐπιδειξιότητος τῶν λεμβούχων, οἱ ὅποιοι θρασεῖς καὶ τραχεῖς Ἀρβανῖται διαλεγόμενοι καὶ σήμερον ἐτι ἰδίαν διάλεκτον, εὐθὺς ἀνεπήδησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ζητοῦντες τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποβιβασθῶσιν ἐκεῖσε. Μετὰ μικρὸν δὲ τὸ πλοῖον προσήγγισεν εἰς τὸν λιμένα, ὅς εἶνε τοσοῦτον καλὸς ὅσον καὶ ἀσφαλής, ἐκεῖθεν δὲ διεκρίνε τις τὰς λευκὰς οἰκίας τῆς πόλεως ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένας ἔνθεν κακεῖθεν ὥστε οὐδεμία νὰ σχηματίζεται εὐθεῖα ὁδός, ἀλλ' ἀποτελούσας καλλίστην εἰκόνα χιονοσκεποῦς πόλεως ἐν πλήρει ἔαρι, ὑπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου. Ἡ νῆσος εἶνε ὀλίγον γόνιμος, διὸ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐπιδίδουσι μᾶλλον τῇ ναυτιλίᾳ, εὐδοκιμοῦσι τῇ σπογγαλείᾳ καὶ συνελόντι ἡ κατοικία αὐτῶν εἶνε πλέον πλωτὴ παρὰ πεπηγυῖα ἀρεσκομένων ταῖς θαλασσiais περιπετειαῖς καὶ καταφρονούντων τῆς ἡρεμίας τοῦ ἀστυκοῦ βίου.

Τὸ πλοῖον ἀπᾶραν ἐξηκολούθησε πάλιν τὸν πλοῦν. Τὸ θάλλπος τοῦ ἑαρος ἐπετείνετο ὑπὸ τῶν φλογῶν τοῦ ἡλίου, οὐτινος αἱ ἀκτῖνες ῥιπτόμεναι ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀπετέλουν ἀναθρώσκον τι φέγγος ὥστε ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἀναπεμπόμενον, καὶ τὸ ὁποῖον ὡς αἴγλη περικυκλοῦν ὄλην τὴν ὀπισθεν νῆ-

σον Σπέτσας μετ' οὐ πολὺ ἀπέκρυψε σχεδὸν, δὲν ἐβλεπέ τις δὲ ἢ μόνως τὰς κορυφὰς τῶν τεφροχρόων ὀρέων αὐτῆς ἀναδυομένας μεταξὺ τοῦ λαμπυρίζοντος πόντου. Νησιδία τινα δεξιόθεν ἐποίκιλλον τὴν μονότονον ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καθὼς καὶ ἡ ἀριστερόθεν πελεποννησιακὴ ἀκτὴ τῆς Ἑρμιόνης μᾶλλον ξηρὰ ἢ χλωρὰ, εὐάρεστος ὅμως ὡς ἐκ τῶν πολυσήμων βράχων, τῶν πολυειδῶν βουνῶν, τῶν ποικίλων κολπίσκων, ὁρμῶν καὶ ἀκρωρείων, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ στιγμῆς εἰς ἄλλην διάφορον ἐνεφάνιζον θέαν.

Μετὰ τὸ πετρωδὲς νησιδίον Τρίκρανα ἑτερόν τι ξηρὸν καὶ ἀπότομον, ὃ Δοκός, ἀνεδύετο μεταξὺ τῆς ἐρμιονικῆς ἀκτῆς καὶ τῆς νήσου Ὑδρας. Τὸ πλοῖον παρελθὼν αὐτὴν διέπλεε πρὸς τὴν ναυτικωτάτην τῶν Ὑδραίων πόλιν. Σκαιὰ εἶνε ἡ στενὴ καὶ μακροτάτη αὕτη νῆσος, πετρωδὲς τι ἐκτεταμένον ὅρος κατὰλληλον διὰ τὰς ἀτιθασσεύτους ἐρίφους καὶ τοὺς θέλοντας νὰ ἐκτραχύνωσι τὰ σώματά των οὕτω καθιστάμενοι ἄξιοι τῶν γενναίων ἀγώνων, οὓς ἐνσπείρει ἡ θεὰ θραυομένων ἀγρίων κυμάτων ἐπὶ ἀξίστων βράχων, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἐμαλάκυνεν ὁ πράσινος χόρτος. Τραχεῖαι φωναὶ παρέσυραν τὴν προσοχὴν σχεδὸν ἀπάντων τῶν ἐν τῷ καταστρώματι ἐπιβατῶν πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ σκάφους, τούτων δὲ πρόξενοι ἦσαν ἀπειλητικοὶ τὴν ὄψιν ρωμαλέοι λεμβούχοι Ὑδραῖοι προσπαθοῦντες νὰ ἀναρριχηθῶσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐνῷ τοῦτο ὀλοταχῶς διέσχιζον ἐτι τὴν κυμανομένην θάλασσαν. Τὸ ἔργον ἂν καὶ ριψοκίνδυνον λίαν οὐχὶ μετὰ πολλοῦ κόπου κατωρθώθη μετὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν ὑδραϊκῶν αὐτῶν δελφίνων, οἱ ὅποιοι πρὶν ἢ τὸ πλοῖον προσεγγίσῃ εἰς τὸν λιμένα, εἶχον ἀνεύρει τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν αὐτῶν, καὶ τοποθετήσῃ ἐντὸς τῶν λέμβων τὰ διάφορα σκεύη.

Λευκοὶ τινὲς μυλῶνες ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν λόφων, ναῖττοι ὑπὸ τὸ στέγασμα μεγάλων βράχων προήγγειλαν τὴν μετ' ὀλίγον ἐμφανισθεῖσαν πόλιν. Ἡ ἀποψὶς αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ἐκπληκτικὴ ἢ εὐάρεστος ὡς στερουμένη καθόλου τοῦ θελκτικοῦ πρασίνου φυλλώματος τῶν δένδρων, ὅπερ ἡδύνατο νὰ ἀμβλύνη κατὰ τι τὴν ἀγριότητα τῶν κρημνῶν τῶν περίξ πετρωδῶν βουνῶν. Ὡς ἐν Σπέτσαις καὶ ἐνταῦθα αἱ οἰκίαι εἶνε λευκαὶ, ἀλλὰ διατεθειμέναι οὕτως ὥστε ἡ μὲν νὰ φαίνηται ὑπεράνω τῆς ἄλλης, σχηματίζουσαι τὰς βαθμίδας εὐρέος ἀμφιθεάτρου. Οὐδεμία περίπου ὑπάρχει ὁδός ἐκτὸς ἐλικοειδῶν τινῶν ἀνωφερῶν στενωπῶν μορφήν λαμβανουσῶν ἐκ τῆς τυχαίας τῶν οἰκιῶν μικρᾶς ἀποστάσεως πρὸς ἀλλήλας, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ καθαριότης εἶνε ἰδιαίτουσα, τηρουμένη ὑπ' αὐτῶν τῶν κατοίκων οὓς ἐξαιρέτως χαρακτηρίζει. Ἡ προκυμαία ἂν καὶ ὅχι πολὺ ἐκτεταμένη κατέχεται ἐτι ὑπὸ πλεί-

(ἀκολουθεῖ)